

КОПІЯ

Верховний
Суд

ПОСТАНОВА

Іменем України

15 липня 2019 року
Київ
справа №855/270/19
адміністративне провадження №А/9901/208/19

Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду:
головуючого – Уханенка С.А.,

суддів: Кашпур О.В., Бевзенко В.М.,

за участю:

секретаря судового засідання – Носадчої О.Е.,

представників позивачів – Захарова А.В., Карпова Г.Ю.

представника відповідача - Краснощока А.І.

розглянувши у відкритому судовому засіданні апеляційну скаргу Центральної виборчої комісії на рішення Шостого апеляційного адміністративного суду від 11 липня 2019 року (головуючий – Безименна Н.В., судді: Ключкович В.Ю., Кучма А.Ю.) у справі за позовом Кузьміна Рената Равелійовича до Центральної виборчої комісії про визнання протиправними дій та бездіяльності, скасування рішень та за позовом Політичної партії "ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА ЗА ЖИТТЯ" до Центральної виборчої комісії про визнання протиправною та скасування постанови,

ВСТАНОВИВ:

09 липня 2019 року Кузьмін Р.Р. звернувся до суду з адміністративним позовом до Центральної виборчої комісії, в якому просив:

- визнати протиправною бездіяльність Центральної виборчої комісії під час прийняття постанови від 05 липня 2019 року № 1496 "Про скасування реєстрації кандидата в народні депутати України Кузьміна Р.Р., включеного до виборчого списку Політичної партії "ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА - ЗА ЖИТТЯ", у загальнодержавному

*301*10718322*1*2*

багатомандатному виборчому округу на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року" (далі – постанова № 1496), що полягає в нездійсненні перевірки достовірності та належності інформації, наданої Службою безпеки України в листі від 04 липня 2019 року № 99/410;

- визнати протиправними дії Центральної виборчої комісії під час прийняття постанови № 1496;

- визнати протиправною та скасувати постанову Центральної виборчої комісії № 1496;

- зобов'язати Центральну виборчу комісію у подальшому утриматись від скасування реєстрації кандидата в народні депутати України Кузьміна Р.Р., включеного до виборчого списку Політичної партії "ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА - ЗА ЖИТТЯ", у загальнодержавному багатомандатному виборчому округу на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року з підстав не встановлення його перебування в Україні.

Ухвалою Шостого апеляційного адміністративного суду від 09 липня 2019 року відкрито провадження у справі за позовом Кузьміна Р.Р.

09 липня 2019 року Політична партія "ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА – ЗА ЖИТТЯ" звернулася до суду з адміністративним позовом до Центральної виборчої комісії, в якому просила визнати протиправною та скасувати постанову Центральної виборчої комісії № 1496.

Ухвалою Шостого апеляційного адміністративного суду від 10 липня 2019 року відкрито провадження у справі за позовом Політичної партії "ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА – ЗА ЖИТТЯ".

Ухвалою Шостого апеляційного адміністративного суду від 10 липня 2019 року задоволено клопотання представника відповідача та об'єднано в одне провадження справи за позовами Кузьміна Р.Р. і Політичної партії "ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА – ЗА ЖИТТЯ".

Позовні заяви, подані з аналогічних підстав, обґрунтовані порушенням відповідачем принципів верховенства права, законності, незалежності, об'єктивності, внаслідок чого прийнято незаконне і необґрунтоване рішення про скасування реєстрації кандидата в народні депутати України Кузьміна Р.Р. За доводами позивачів, Центральна виборча комісія не здійснила належної перевірки та не вчинила жодних дій щодо отримання від Служби безпеки України та Генеральної прокуратури України належних доказів того, що Кузьмін Р.Р. упродовж останніх 5 років не проживає в

Україні, зокрема, не вжила заходів для отримання інформації від Держприкордонслужби, яка є єдиним повноважним органом зі здійснення контролю за перетином громадянами державного кордону та не порівняла відомості Держприкордонслужби з відомостями СБУ і ГПУ. Внаслідок вказаних протиправних дій і бездіяльності відповідачем прийнято оскаржувану постанову на підставі єдиного доказу – листа СБУ від 04 липня 2019 року № 99/410, який містить нічим не підтвержені припущення щодо неперезування Кузьміна Р.Р. з 2014 року в Україні, в той час як останнім подано до Центральної виборчої комісії докази того, що після повернення 08 травня 2014 року в Україну він більше не перетинав державний кордон України, що підтверджує його постійне перебування в Україні (в межах її державного кордону) з 08 травня 2014 року до цього часу.

Рішенням Шостого апеляційного адміністративного суду від 11 липня 2019 року позови задоволено частково. Визнано протиправними дії Центральної виборчої комісії під час прийняття постанови № 1496. Визнано протиправною та скасовано постанову Центральної виборчої комісії № 1496. В задоволенні решти позовних вимог Кузьміна Р.Р. відмовлено.

Судове рішення мотивоване тим, що лист СБУ від 04 липня 2019 року № 99/410, який покладено в основу оскаржуваного рішення, не містить конкретних фактів та беззаперечних доказів проживання Кузьміна Р.Р. поза межами Державного кордону України упродовж останніх п'яти років та фактично дублює інформацію, наведену в листі Генеральної прокуратури України від 20 червня 2019 року № 03/1-264вн-19, що була у розпорядженні відповідача при прийнятті постанови від 20 червня 2019 року про реєстрацію Кузьміна Р.Р. кандидатом у народні депутати України. Таким чином, на момент вирішення питання про скасування реєстрації кандидата у народні депутати України Кузьміна Р.Р. у відповідача була наявна суперечлива інформація щодо перебування позивача на території України з 2014 року, для перевірки якої Центральною виборчою комісією не було вжито жодних заходів.

В апеляційній скарзі Центральна виборча комісія просить скасувати рішення Шостого апеляційного адміністративного суду від 11 липня 2019 року в частині задоволених позовних вимог та ухвалити нове рішення, яким відмовити в задоволенні позову повністю.

Посилається на те, що лист СБУ містив чіткі дані щодо непроживання Кузьміна Р.Р. протягом останніх п'яти років в Україні, а Центральна виборча комісія не наділена повноваженнями контролю та механізмами перевірки наданої СБУ інформації. Водночас подані Кузьмінім Р.Р. документи до Комісії не підтверджували його перебування на території України абсолютну більшість (не менше 183) днів кожного року із п'ятирічного періоду, які йдуть підряд та передують дню позачергових виборів

народних депутатів України 21 липня 2019 року.

На думку скаржника, суд першої інстанції неправомірно поклав обов'язок доведення непроживання Кузьміна Р.Р. в Україні протягом останніх п'яти років на Центральну виборчу комісію.

Зазначає також, що судом безпідставно враховано низку документів, доданих до позову Кузьміна Р.Р. на підтвердження його проживання в Україні протягом останніх п'яти років, оскільки ці документи були відсутні у Комісії на момент прийняття постанови № 1496.

У відзиві на апеляційну скаргу Кузьмін Р.Р. просить відмовити в її задоволенні. Указує на безпідставність доводів відповідача щодо відсутності у нього повноважень з перевірки інформації, наданої СБУ, оскільки Законом України "Про Центральну виборчу комісію" комісії надано достатньо повноважень, щоб не бути пасивним користувачем інформації, а активно здійснювати передбачені законом дії на отримання додаткової інформації у разі необхідності.

Кузьмін Р.Р. вважає необґрунтованими твердження відповідача щодо не доведення позивачем цензу осілості, зважаючи на те що комісією не вказано, яким саме документом позивач мав підтвердити своє проживання в Україні більш ніж 180 днів на рік, який орган надає такі довідки і яким законом це передбачено.

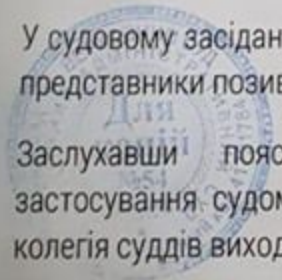
Зазначає також, що якщо Центральна виборча комісія мала намір покарати позивача шляхом скасування його реєстрації за порушення ним цензу осілості, то саме комісія й зобов'язана була довести, що позивач не проживав в Україні останні п'ять років.

У відзиві на апеляційну скаргу Політична партія "ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА – ЗА ЖИТТЯ" просить залишити її без задоволення, посилаючись на законність і обґрунтованість рішення суду.

Крім того, зазначає, що статтею 54 Закону України "Про вибори народних депутатів України" не передбачено подання кандидатами в депутати доказів свого перебування в Україні протягом останніх п'яти років. Водночас поданим Кузьмінім Р.Р. з власної ініціативи документам на підтвердження факту проживання в Україні з 2014 року комісією не надано належної правової оцінки.

У судовому засіданні представник відповідача підтримав вимоги апеляційної скарги, представники позивачів просили відмовити в її задоволенні.

Заслухавши пояснення представників сторін, перевіривши правильність застосування судом першої інстанції норм матеріального і процесуального права, колегія суддів виходить з наступного.

Судом першої інстанції встановлено та матеріалами справи підтверджено, що постановою Центральної виборчої комісії від 20 червня 2019 року № 1103 зареєстровано кандидатів у народні депутати України, включених до виборчого списку політичної партії "ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА – ЗА ЖИТТЯ", у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року, зокрема, Кузьміна Р.Р.

Листом Служби безпеки України від 04 липня 2019 року № 99/410 Центральну виборчу комісію повідомлено, що Генеральною прокуратурою України щодо Кузьміна Р.Р. здійснюється розслідування кримінального провадження від 25.09.2015 р. і Службою безпеки України за дорученням слідчого Головного слідчого управління ГПУ від 18.11.2016 р. № 17/1/5-34844-15 здійснюється розшук підозрюваного Кузьміна Р.Р. на території України. За результатами розшукових дій перебування Кузьміна Р.Р. в Україні не встановлено. Крім того, в рамках вказаного кримінального провадження розшук Кузьміна Р.Р. здійснюється Національною поліцією України з 20 червня 2014 року. Місце його перебування також не встановлено. Водночас зазначено, що з відкритих джерел інформації (оприлюднений у мережі "Фейсбук" прес-секретарем ГПУ Л. Сарган лист Генеральної прокуратури України на адресу ЦВК від 20.06.2019 р. № 03/1-264 вих-19) відомо, що Кузьмін Р.Р. є активним користувачем соціальної мережі "Фейсбук", має зареєстровану особисту сторінку у вказаній мережі та використовує можливості інтернет-провайдера ВАТ "Національні кабельні мережі" (РФ, м. Москва, вул. Нагатинська, 1) для її наповнення. З урахуванням наведеного, СБУ вважає, що Кузьмін Р.Р. з 2014 року на території України не перебував, офіційні пункти пропуску державного кордону України не перетинав.

Постановою Центральної виборчої комісії від 05 липня 2019 року № 1496 скасовано реєстрацію кандидата у народні депутати України Кузьміна Р.Р. В основу вказаного рішення був покладений лист Служби безпеки України від 04 липня 2019 року.

Частиною першою статті 38 Конституції України закріплено право громадян брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Відповідно до частин другої і третьої статті 76 Конституції України народним депутатом України може бути обрано громадянина України, який на день виборів досяг двадцяти одного року, має право голосу і проживає в Україні протягом останніх п'яти років. Не може бути обраним до Верховної Ради України громадянин, який має судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку.

Аналогічні норми містяться у статті 9 Закону України від 17.11.2011 р. № 4061-VI "Про вибори народних депутатів України" (далі – Закон № 4061).

Таким чином, вказані норми права встановлюють цензи пасивного виборчого права, зокрема, проживання в Україні протягом останніх п'яти років.

Відповідно до частини другої статті 9 Закону №4061 проживання в Україні означає: 1) проживання на території в межах державного кордону України; 2) перебування на судні, що перебуває у плаванні під Державним Прапором України; 3) перебування громадян України у встановленому законодавством порядку у відрядженні за межами України в закордонних дипломатичних установах України, міжнародних організаціях та їх органах; 4) перебування на полярній станції України; 5) перебування у складі формування Збройних Сил України, дислокованого за межами України.

Відповідно до статті 1 Закону України від 17.01.2001 р. № 2235-III "Про громадянство України" безперервне проживання на території України – це проживання в Україні особи, якщо її разовий виїзд за кордон у приватних справах не перевищував 90 днів, а в сумі за рік – 180 днів. Не є порушенням вимоги про безперервне проживання виїзд особи за кордон у службове відрядження, на навчання, у відпустку, на лікування за рекомендацією відповідного медичного закладу або зміна особою місця проживання на території України.

За приписами пункту 6 статті 19 Закону України від 30.06.2004 р. № 1932-IV "Про Центральну виборчу комісію" і пункту 9 частини другої статті 30 Закону України "Про вибори народних депутатів України" до повноважень Центральної виборчої комісії належить реєстрація кандидатів у депутати.

Відповідно до положень статті 58 Закону №4061 кандидати у депутати, включені до виборчого списку партії, реєструються Центральною виборчою комісією за умови подання їй документів, передбачених статтею 54 цього Закону (частина перша статті 58).

Виявлення обставин, які позбавляють особу, висунуту кандидатом у депутати, права бути обраною депутатом відповідно до статті 9 Закону №4061, є підставою як для відмови в реєстрації кандидата у депутати (пункт 7 частини першої статті 60), так і для скасування реєстрації кандидата у депутати (пункт 8 частини п'ятої статті 61 Закону №4061).

З огляду на викладене та з урахуванням положень статей 2, 16, 17, 29 Закону України "Про Центральну виборчу комісію", суд першої інстанції дійшов обґрунтованого висновку, що Центральна виборча комісія зобов'язана здійснити перевірку кандидата у депутати на відповідність вимогам статті 9 Закону №4061, для чого їй надано,

зокрема, повноваження вимагати і отримувати інформацію з різних джерел, що не суперечать законодавству України, та надавати цій інформації відповідну правову оцінку з метою забезпечення об'єктивності і обґрунтованості прийнятих рішень.

На момент реєстрації Кузьміна Р.Р. кандидатом у народні депутати України 20 червня 2019 року Центральна виборча комісія мала в розпорядженні лист Генеральної прокуратури України від 20 червня 2019 року № 03/1-264вн-19, в якому повідомлялось про здійснення судового розслідування у кримінальному провадженні за підозрою Кузьміна Р.Р., а також про те, що за місцем реєстрації і проживання він тривалий час не з'являється, з 02 червня 2015 року перебуває у розшуку, встановити місце його перебування неможливо, станом на квітень 2017 року Кузьмін Р.Р. перебував у м. Ялта АР Крим, з квітня по жовтень на територію України не в'їжджав та що він може переховуватись не тільки на тимчасово окупованій території АР Крим, а й на території Російської Федерації.

Однак наявність такої інформації не перешкодила відповідачу зареєструвати Кузьміна Р.Р. кандидатом у народні депутати України.

Представником відповідача в судовому засіданні повідомлено, що в основу постанови ЦВК № 1496 було покладено лист Служби безпеки України від 04 липня 2019 року № 99/410. Цей лист надано на підставі доручення слідчого Головного слідчого управління Генеральної прокуратури України № 17/1/5-34844-15 від 18.11.2016 року.

Проте з дослідженого в судовому засіданні судом апеляційної інстанції цього доручення встановлено, що оперативним працівникам СБУ не доручалося проведення розшукових дій щодо Кузьміна Р.Р.

За відсутності доручення про проведення розшукових дій щодо Кузьміна Р.Р., суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що покладений в основу рішення лист СБУ не несе достовірну інформацію про перебування/не перебування Кузьміна Р.Р. в Україні за результатами його розшуку.

Також, суд зазначає, що попри готовність представника Політичної партії "ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА – ЗА ЖИТТЯ" у Центральній виборчій комісії Москаленком Г.В. подати до комісії матеріали на підтвердження проживання Кузьміна Р.Р. на території України протягом останніх п'яти років, комісією не було прийнято цю заяву, а наявні у комісії документи, передані їй 03, 04 і 05 липня 2019 року не були оголошені та відповідно оцінені.

Суд погоджується з висновком суду першої інстанції щодо врахування наданих позивачем до позовної заяви документів на підтвердження факту перебування його в

Україні, які спростовують твердження відповідача щодо факту відсутності Кузьміна Р.Р. на території України протягом останніх п'яти років.

За наведених обставин суд першої інстанції обґрунтовано виходив з того, що на момент прийняття оскаржуваної постанови в розпорядженні Центральної виборчої комісії була суперечлива інформація щодо перебування позивача на території України з 2014 року, тому комісія не могла обмежуватись лише наданим Службою безпеки України листом із викладеними у ньому припущеннями, а мала здійснити повну і всебічну перевірку вказаних обставин.

Доводи відповідача про застосування ч. 5 ст. 242 КАС України в частині врахування правових позицій, висловлених Верховним Судом у виборчих справах, як судом апеляційної інстанції, Судом приймаються критично, оскільки в наведених судових рішеннях досліджувались і оцінювались обставини, відмінні від обставин у цій справі.

Суд звертає увагу, що відповідно до ч. 2 ст. 77 КАС України у адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача. Водночас, як було встановлено судом першої інстанції та підтверджено представником відповідача в судовому засіданні, єдиною підставою для прийняття постанови ЦВК, яка оскаржується був лист СБУ № 17/1/5-34844-15 від 18.11.2016 року. Тому, належно, як того вимагає закон, постанова ЦВК не була обґрунтована, а представник відповідача не довів її правомірність.

Наданим позивачем Кузьмінім Р.Р. поясненням та документам, які були в розпорядженні відповідача, в оскарженому рішенні не надана оцінка.

Таким чином, суд першої інстанції дійшов мотивованого висновку щодо протиправності оскаржуваної постанови Центральної виборчої комісії № 1496 та наявності підстав для її скасування.

Водночас колегія суддів не погоджується з рішенням суду про визнання протиправними дій відповідача під час прийняття постанови № 1496.

Позовна заява не містить чіткого визначення дій з боку Центральної виборчої комісії при прийнятті оскаржуваного рішення, які на думку позивача є протиправними. Не вказав їх і представник позивача в ході судового розгляду в суді апеляційної інстанції.

Доводи, викладені на обґрунтування цієї вимоги, наведені в позовній заяві пов'язані винятково із суперечністю постанови ЦВК принципам верховенства права, законності, належності, об'єктивності, – Судом не приймаються, оскільки вони охоплюються вимогою про скасування рішення ЦВК, яке є предметом спору в цій

справі.

Відповідно до статей 315, 317 КАС України за наслідками розгляду апеляційної скарги на судові рішення суду першої інстанції суд апеляційної інстанції має право скасувати судові рішення повністю або частково і ухвалити нове судове рішення у відповідній частині або змінити судове рішення.

Підставами для скасування судового рішення суду першої інстанції повністю або частково, та ухвалення нового рішення у відповідній частині є недоведеність обставин, що мають значення для справи, які суд першої інстанції визнав встановленими і невідповідність висновків, викладених у рішенні суду першої інстанції, обставинам справи.

У зв'язку з викладеним рішенням суду першої інстанції в частині задоволення вимоги про визнання дій ЦВК під час прийняття постанови № 1496 необхідно скасувати з ухваленням нового рішення про відмову в задоволенні позову в цій частині.

Ураховуючи результати розгляду справи та факт несплати заявником апеляційної скарги судового збору при поданні апеляційної скарги, суд дійшов висновку про стягнення з Центральної виборчої комісії до Державного бюджету України судового збору в розмірі 4034 грн (чотири тисячі тридцять чотири) грн 10 коп.

Доказів понесення позивачами інших витрат, пов'язаних із розглядом справи, матеріали справи не містять.

Керуючись статтями 272, 273, 278, 310, 315, 316, 317, 321, 322 КАС України, суд

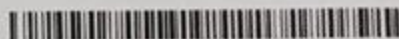
ПОСТАНОВИВ:

Апеляційну скаргу Центральної виборчої комісії задовольнити частково.

Скасувати рішення Шостого апеляційного адміністративного суду від 11 липня 2019 року в частині задоволення позовної вимоги про визнання протиправними дій Центральної виборчої комісії під час прийняття постанови від 05 липня 2019 року № 1496 "Про скасування реєстрації кандидата в народні депутати України Кузьміна Р.Р., включеного до виборчого списку Політичної партії "ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА - ЗА ЖИТТЯ", у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі на позачергових виборах народних депутатів України 21 липня 2019 року".

Постановити нове рішення про відмову в задоволенні позову в цій частині.

В решті рішення Шостого апеляційного адміністративного суду від 11 липня 2019 року залишити без змін.

Стягнути з Центральної виборчої комісії (01196, м. Київ, пл. Лесі Українки, 1, код ЄДРПОУ 21661450) судовий збір у розмірі 4034 грн (чотири тисячі тридцять чотири) грн 10 коп. на рахунок Верховного Суду (УК у Печерському районі/Печерський район/22030102; рахунок отримувача: 31219207026007; код ЄДРПОУ: 38004897).

Постанова набирає законної сили з моменту проголошення, є остаточною та не може бути оскаржена.

Головуючий:

С.А. Уханенко

Судді:

О.В. Кашпур

В.М. Бевзенко

Згідно з
оригіналом

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

